

PROBLEME ACTUALE DE CATALOGARE ȘI CLASIFICARE A DOCUMENTELOR LA BIBLIOTECA UTM

Elena ADAȘAN

Biblioteca UTM

Abstract: *Misiunea unei biblioteci universitare constă în asigurarea informațională și documentară a procesului didactic. În această ordine de idei, un rol deosebit în regăsirea informației necesare de către utilizatori îi revine aparatului informativ-bibliografic al bibliotecii, care se află în gestiunea serviciului "Prelucrarea analitico-sintetică a documentelor". Autorul articolului scoate în evidență principalele probleme cu care se confruntă la momentul actual serviciul dat - școlarizarea inadecvată în vederea însușirii softului de bibliotecă utilizat; târăgănarea procesului de conversie retrospectivă; lipsa instrumentelor de lucru pentru catalogatori - și înaintea unele propuneri pentru soluționarea urgentă a acestora.*

Cuvinte-cheie: *școlarizare, retroconversie, catalogare tradițională, catalogare computerizată, standardizare, informație uniformizată, perspective integraționale.*

De-a lungul timpului, bibliotecile au fost considerate memorii ale umanității, rolul lor principal fiind acela de a aduna și păstra întreaga producție editorială a unei națiuni.

În ultimii ani, însă, fără a-și pierde dimensiunea culturală, biblioteca a devenit o instituție cu un rol mai activ în mediul social, ea asimilând și reflectând prin colecțiile și serviciile oferite, modificările ce au loc în societate, iar societatea noastră trece de la 90 înapoi printr-o interminabilă tranziție și modificare, proces de care nu au fost ocolite nici bibliotecile, ele fiind supuse unor metamorfoze informaționale majore.

Cea mai izbitoare noutate în bibliotecile universitare a constituit-o informatizarea. Instrumentele tradiționale de reflectare a colecțiilor și-au pierdut puțin din actualitate ; s-au dezvoltat alte deprinderi de relație între bibliotecă și beneficiar. Datorită tehnologiei, și în mod special, datorită Internetului, informația nu mai este un lucru fizic, cum a fost până acum. Da, cartea va rămâne ca entitate fizică sau ca o icoană culturală. Dar alături de carte există și o altă modalitate, în mai multe formate, în acest „joc al informației”, care devine un concurent tot mai puternic pentru biblioteci.

Introducerea automatizării n-a fost doar o uriașă reciclare tehnică a bibliotecilor, n-a schimbat doar instrumentul cotidian de lucru, ci a însemnat, mai ales, o profundă revoluție în gândirea biblioteconomică. Iar cei care au fost cel mai puternic influențați de acest proces, care au trebuit să-și schimbe mentalitatea, să se adapteze la nou și la schimbare și să-și redefină atribuțiile, au fost catalogatorii, deoarece informatizarea în orice bibliotecă a început cu exploatarea modulului "Catalogare". Astfel, în prezent, serviciul „Catalogare”, pe lângă organizarea și întreținerea cataloagelor tradiționale, are ca scop principal prelucrarea electronică a publicațiilor care intră în patrimoniul bibliotecii, precum și gestionarea catalogului on-line, proces ce a contribuit la sporirea considerabilă a volumului de lucru al catalogatorilor.

Activitatea serviciului de catalogare este una dintre activitățile cele mai complexe și consumatoare de timp. Biblioteca U.T.M. realizează activitatea de catalogare pe baza standardelor în vigoare prin intermediul sistemului integrat de bibliotecă Q-Series. Din anul 2003 Serviciul „Prelucrarea analitico-sintetică a documentelor” a parcurs o perioadă de schimbări radicale, atât din punct de vedere al personalului, cât și din punct de vedere al noilor tehnologii, și anume, au plecat unele persoane, au venit altele din servicii cu alt specific, care au avut nevoie de o perioadă de adaptare și școlarizare profundă. Cât privește implementarea softului Q-Series, a fost marcată de unele erori, care au avut repercusiuni asupra procesului de creare a catalogului electronic, una din ele fiind școlarizarea inadecvată a personalului din partea furnizorului de soft, în vederea însușirii principiilor de funcționare a acestuia, fapt care a condiționat amânarea destul de îndelungată a începerii exploatării programului Q-Series. Școlarizarea s-a făcut superficial, fără participarea

persoanelor abilitate să se ocupe de crearea catalogului electronic. Spun acestea, mai ales cu scopul de a atenționa comunitatea bibliotecară despre necesitatea insistării asupra problemei de asigurare cu instrumentele necesare de lucru – ghiduri de utilizare a softului - , precum și asupra unei școlarizări profunde și adecvate din partea furnizorului de softuri, în cazul în care vom achiziționa un alt program de bibliotecă, lucru inevitabil în condițiile în care urmează să creăm un catalog național partajat.

La moment baza de date a Bibliotecii U.T.M. este alcătuită din înregistrări bibliografice, realizate atât prin catalogare curentă, cât și prin catalogare retrospectivă, deoarece într-o bază de date nu este suficient a se introduce doar informația recentă, cunoașterea însăși bazându-se pe ce este nou, dar și pe ce este vechi, baza de la care pornește căutarea, cercetarea. Valorificarea potențialului informativ al colecțiilor poate fi exploatat la maximum doar printr-o activitate continuă și susținută de retroconversie. În acest sens, au fost definite principiile politicii de retroconversie la Biblioteca U.T.M. Astfel, în primul rând au fost determinate câmpurile obligatorii pentru înregistrarea bibliografică în regim automatizat a publicațiilor din cataloagele tradiționale : autor – intrare principală, mențiune titlu, clasificări, editura, loc publicare, data publicării, descrierea fizică, subiecte, ID unitate (nr. inventar), cota locală, localizare, mediu, tip colecție, preț. S-a urmărit principiul de lucru nemijlocit cu cartea de pe raft, dându-se prioritate publicațiilor în limba română. Documentele se verifică în baza de date : dacă înregistrarea există deja, fiecare serviciu intră în opțiunea „Unități” și introduce doar informația referitoare la exemplarele conținute în colecția sa. Dacă înregistrarea electronică lipsește, se face o adăugare nouă. Au fost desemnate câte 1-2 persoane din fiecare serviciu care să se ocupe sistematic de retroconversie.

Până în prezent, în această acțiune au fost implicați colegii de la Biblioteca-filială a Facultății de Calculatoare și Microelectronică, de la serviciul ”Colecție literatură științifică”, precum și cei de la serviciul ”Bibliografie”, care fac parte din rețeaua locală. Ei au trecut o perioadă de instruire profesională pentru însușirea activității de catalogare și a softului utilizat și încearcă să contribuie la sporirea numărului de înregistrări bibliografice electronice. Dar acest proces decurge foarte lent, din diverse motive obiective și subiective, iar calitatea înregistrărilor mai lasă de dorit. Ar fi ideal ca să existe o coordonare și un control sistematic din punct de vedere calitativ al înregistrărilor bibliografice din partea catalogatorilor, pentru a elimina gradul de subiectivism al descrierilor, pentru a efectua corecturile necesare, însă, în prezent lucrul acesta nu este posibil din lipsă de personal. Nicidecum nu au posibilitate să înceapă procesul de retroconversie colegii de la Biblioteca-filială a Facultății de Tehnologie și Management în Industria Alimentară, care, de asemenea face parte din campusul Râșcani din cauza unor probleme de ordin tehnic, soluționarea cărora se târăgănează..

De asemenea, o altă fațetă a problemei la capitolul ”Retroconversie” ar fi și imposibilitatea implicării în acest proces a colegilor de la bibliotecile-filiale care nu fac parte din campusul Râșcani, cum ar fi Biblioteca-filială a Facultății de Construcții, Geodezie și Cadastru, a Bibliotecii-filială a Facultății de Energetică, precum și a Bibliotecii-filială a Facultății Industria Ușoară. Aceasta se întâmplă din cauza lipsei de legătură cu serverul bibliotecii, și este o problemă care durează și care nu ține de competența bibliotecarilor, iar toate interpelările care au fost înaintate persoanelor responsabile nu și-au găsit soluționare.

Am realizat cu toții importanța și prioritățile catalogului electronic și știm cu certitudine, că acesta reprezintă viitorul bibliotecilor noastre, însă atâta timp cât Moldova mai are mult de parcurs până a atinge nivelul dorit de computerizare, și, respectiv, bibliotecile ar fi informatizate la maximum, nu ne putem dezice tranșant de cataloagele tradiționale. Oricum, corectitudinea descrierii bibliografice, respectarea strictă a regulilor, cunoașterea standardelor de descriere bibliografică, sunt absolut necesare atât în condițiile catalogării tradiționale, cât și în condițiile catalogării computerizate. Aceasta ar contribui la standardizarea și uniformizarea informației, lucru absolut necesar în realizarea perspectivelor integraționale și procesului globalizării informaționale. Întrucât regulile de catalogare ne sunt impuse de forurile superioare, ele reprezentând rodul muncii unor specialiști în domeniu, ne străduim să le respectăm atunci când publicația descrisă ne permite acest

lucru. Atunci când ne confruntăm cu situații deosebite, încercăm să alegem soluția care este cea mai apropiată de standardele de descriere. Dar asemenea situații sunt destul de frecvente, mai ales în condițiile actuale, când fiecare editor se străduiește să-și facă publicitate produsului pe care îl comercializează, nerespectând adesea standardele în vigoare, fapt care ulterior cauzează dificultăți catalogatorilor. În acest context vreau să subliniez importanța informării imediate sau în termeni cât mai reduși a bibliotecarilor despre toate noutățile, modificările survenite în domeniul biblioteconomiei. Și aici vreau să-mi exprim regretul în legătură cu încetarea activității Școlii de Biblioteconomie din Moldova. Personal, simt lipsa întrunirilor, atelierelor de lucru organizate în cadrul ei, unde deseori aflam multe noutăți, făceam schimb de experiență cu colegii de la alte biblioteci din republică. În aceste condiții, cred că ar fi binevenit să existe un departament, o structură abilitată să informeze în mod centralizat catalogatorii despre toate modificările survenite în standardele de descriere bibliografică, deoarece adesea aflăm cu întârziere și întâmplător despre acestea. Un exemplu recent, standardul interstatal cu privire la înregistrarea și descrierea bibliografică „ГОСТ 7.1-2003 Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления” în Moldova a fost pus în aplicare începând cu 01.05.2005, în biblioteca noastră, însă, a fost pus în aplicare cu întârziere de un an (din neștiință). Nu aș putea să mă pronunț cine ar putea efectua informarea, poate un centru metodic, poate ABRM sau Camera Națională a Cărții. Cert este, că se simte un vid de informație, care ar trebui înlăturat.

O altă direcție foarte importantă a activității serviciului „Prelucrarea analitico-sintetică a documentelor” o reprezintă clasificarea documentelor intrate în colecția bibliotecii, operațiune efectuată în baza Clasificării Zecimale Universale editată în anul 1997. De atunci clasificarea a fost revizuită de nenumărate ori la nivel internațional, suportând mai multe modificări și completări, deoarece domeniile activității umane sunt în continuă dezvoltare. Iar noi nu dispunem de aceste modificări într-o variantă mai desfășurată, și iarăși vin cu propunerea, ca Comisia Catalogare-Clasificare să întocmească niște fascicule și să le expedieze catalogatorilor.

La Conferința anuală a ABRM din 3-4 octombrie 2006, în cadrul atelierului „Probleme de catalogare și clasificare. Modificări CZU. Instrumente în sprijinul catalogatorilor”, au fost luate deciziile de a reanima activitatea Comisiei Catalogare-Clasificare, de a crea instrumente de lucru din domeniu (editarea CZU, indexului alfabetic), în scopul asigurării unei clasificări adecvate și actuale a documentelor catalogate, dar până în prezent nu suntem la curent dacă s-a întreprins ceva în această direcție sau măcar la ce nivel se află aceste acțiuni.

În final, aș vrea să punctez încă o dată sarcinile cele mai importante pe care urmează să le realizăm :

- școlarizarea profundă a colegilor de la toate filialele în scopul însușirii programului automatizat de bibliotecă Q-Series;
- intensificarea procesului de retroconversie prin antrenarea a cât mai multor persoane;
- desemnarea unui catalogator cu experiență care să monitorizeze calitatea înregistrărilor automatizate.

Soluționarea acestor sarcini ar conduce la crearea unor înregistrări bibliografice uniformizate, cu adevărat internaționale, facil și ușor integrabile în orice catalog și ar pregăti Biblioteca U.T.M. pentru integrarea în catalogul național partajat, care reprezintă cea mai actuală perspectivă a bibliotecilor automatizate din Moldova.